

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

У статті відзначено пріоритетність державної політики щодо розвитку творчого потенціалу молоді. Розкрито особливості реалізації підтримки обдарованої молоді державними органами України. Розглянуто загальні шляхи заохочення творчої молоді та проблеми їх реалізації.

Ключові слова: обдарована молодь, державна підтримка, державна програма, державна молодіжна політика.

Кожна цивілізована держава дбає про своє майбутнє, підвалини якого започатковують молоді громадяни. Прямий зв'язок виховання з процесом державотворення та національного відродження України надає йому особливої актуальності. Для того, щоб людина навчилася мислити і діяти по-новому, необхідно вже з дитячих років зорієнтувати її на самооцінку, самостійність, саморозвиток й самореалізацію.

Одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики є турбота про обдаровану і талановиту молодь, її творчий, інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток. Адже молодь – це той потенціал держави, який буде визначати шляхи розвитку мистецтва [1, с.10].

Талановита молодь – це стратегічний запас інтелектуальної сили, тому обдаровану особистість слід розглядати як майбутнє держави.

Актуальність вивчення проблем підтримки обдарованих молодих людей для сучасного суспільства відображає поворот держави до особистості та визнання особливої цінності для держави творчого потенціалу її громадян.

Темі обдарованої молоді приділено значну увагу з боку науковців, перш за 345 все це стосується досліджень, які розглядають питання державної молодіжної політики щодо створення умов для розвитку обдарованої молоді України крізь призму системи освіти, зокрема, методологічного визначення змісту, форм і методів роботи у даному напрямі. Крім того, проблема організації роботи з талановитою молоддю розглядається авторами у рамках

досліджень державної молодіжної політики. Так, загальнотеоретичні підходи до питання обдарованої молоді, підтримки розвитку інтелектуального потенціалу знаходять своє відображення в дослідженнях І. Ластовченко, В. Моляко, С. Поздяєвої, В. Чупрова, В. Лісовського, М. Кольчугіної та ін. [2].

На сьогодні в Україні сформовано розуміння важливості проблеми підтримки талановитої та обдарованої молоді як національної, про що свідчить зацікавленість органів влади різних рівнів, широких кіл громадськості, вчених в діяльності творчих об'єднань, Малих академій наук на базі загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів. З метою створення механізму добору та залучення обдарованої молоді до впровадження у державі економічних та соціальних реформ.

В Україні державна підтримка обдарованої молоді активізувалася з прийняттям низки указів Президента та постанови Кабінету Міністрів України:

- «Про державну підтримку культури і мистецтва в Україні» від 20 жовтня 1998 р. № 1152/98 [3, с.14];
- «Про додаткові заходи щодо державної підтримки обдарованої молоді» від 24.04.2000 № 612 [4, с.44];

- «Про гранти Президента України для обдарованої молоді» від 2 серпня 2000 року № 945 [5, с.26];

- «Про Премію Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України» від 13 червня 2000 р. N 951[6, с.149].

Зважаючи на пріоритети державної політики у сфері мистецтва, держава заохочує залучення широкого загалу суспільства до творчого процесу, духовного самовираження, намагається знайти шляхи підтримки таланту, артистичних здібностей професійних митців.

Одним із таких шляхів є гранти й премії, якими відзначають мистецьку молодь.

Наприклад, виплачуються щорічні гранти Президента України молодим діячам мистецтва для створення й реалізації творчих проектів у галузі образотворчого, музичного, драматичного мистецтва і кінематографії, а також

молодим письменникам. Фінансування витрат, пов'язаних з виплатою грантів, здійснюється за рахунок Державного бюджету Міністерством культури України.

Також щороку до Дня молоді присуджується премія Кабінету Міністрів України за внесок молоді у розбудову держави. З 2005 року вона – єдина молодіжна премія, що присуджується урядом і має назву «Премія Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України» [7].

Однак, існування багатьох проблем, пов'язаних насамперед з низьким рівнем громадянської свідомості, активності та правової культури молоді, формуванням та розвитком особистості на засадах духовності, загальнолюдських цінностей та культурної спадщини, толерантності зумовили необхідність підготовки і прийняття розпорядження Кабінету Міністрів України концепцію Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки.

Метою Програми є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості.

Виконання Програми передбачає збільшення у 2020 році до 50 відсотків порівняно з 2015 роком (13,8 відсотка) чисельності молоді, яка візьме участь у молодіжних програмах та заходах, спрямованих на розв'язання актуальних проблем молоді [8].

Затвердження Програми є логічним продовженням Загальнодержавної програми підтримки молоді на 2006-2010 роки та Загальнодержавної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки [9, с.50].

В регіонах Загальнодержавна програма з підтримки молоді реалізуються силами обласних та міських органів влади: проводяться різноманітні конкурси, змагання, фестивалі місцевого значення. Непоодинокими є випадки регіональної співпраці державних органів та комерційних структур у запровадженні місцевих конкурсів для молоді, іменних стипендій та грантів для обдарованої молоді.

Переважна більшість запроваджуваних в Україні конкурсів та грантів для обдарованої молоді стосується освітніх програм та фінансування індивідуальних чи групових проектів [10].

Оголошуються ціла низка всеукраїнських конкурсів у найрізноманітніших напрямках підтримки та заохочення обдарованої молоді:

1. Всеукраїнський конкурс «Малюю дім – малюю майбутнє»;
2. Всеукраїнський профорієнтаційний конкурс прозових творів для дітей та юнацтва;
3. Всеукраїнський соціальний проект «Дбаємо про майбутнє України!»;
4. Всеукраїнський музичний конкурс молодих композиторів імені Івана Карабиця;
5. Міжнародний конкурс кращих творів молодих українських літераторів «Гранослов»;
6. Всеукраїнський молодіжний мистецький пленер «Мальовнича Україна»;
7. Всеукраїнський конкурс обдарованої молоді та її наставників «Первоцвіт»;
8. Всеукраїнський конкурс на кращий інформаційний сайт навчального закладу «Веб-сайт – обличчя успіху»;
9. Національний конкурс курсових та дипломних проектів з архітектури;
10. Національний конкурс на кращу роботу (рисунок академічної постановки) та інші.

Водночас, є проблеми, які пов'язані із не адаптованістю національної системи освіти для роботи з обдарованою молоддю. Для того, щоб обдаровані молоді люди залишалися в Україні, потрібно правильно використовувати та спрямовувати їхні здібності. Повертаючись з олімпіади чи міжнародного змагання, юний талант знову потрапляє в середовище низької ефективності, де не може на повну силу застосувати свої здібності й хист, спілкуватися та співпрацювати з рівними собі. Зазвичай виходом у такій ситуації стає пошук

кращих варіантів, які підводять молоду людину до думки виїхати за кордон. Так Україна втрачає таланти, свій основний капітал – перспективну молодь.

Наприклад, за офіційними даними, щороку з-за кордону не повертається 10% українських громадян, які там навчаються. А отже, щороку Україна втрачає щонайменше 2 тисячі конкурентоспроможних талановитих людей. Очевидно, що ці втрати пов'язані з тим, що молодь не змогла реалізувати себе в Україні. Йдеться не лише про роботу, а й про навчання, адже значна частина «втрачених талантів» розчарувалась у вітчизняній освіті і шукає гідного застосування своєму хисту і своєму часу.

Звичайно, щоб утримати на Батьківщині молоді таланти, насамперед, необхідна увага з боку держави. Та проблема не лише в матеріальній вигоді. Для того, щоб обдарована молодь залишилася в Україні, потрібно зробити лише кілька кроків: 1) виявити її; 2) створити гідні умови для навчання/розвитку; 3) заохочувати до самовдосконалення; 4) допомогти застосувати свій дар з користю для себе і людей. А інакше країна ризикує перетворитися на інтелектуальну пустелю [11].

Актуальність проблеми захисту інтересів обдарованої молоді в Україні зумовлена суспільною практикою. В сучасному глобалізованому світі наростає жорстка кадрова конкуренція між державами й регіонами за обдарованих молодих митців. Безсистемність державної політики у цій сфері спричиняє втрату Україною свого майбутнього внаслідок виїзду обдарованої молоді за кордон. Існує фундаментальне протиріччя між фактичним рівнем підтримки обдарованої молоді в Україні і суспільною потребою в творчій особистості [7].

Варто відмітити і проблему поширення інформації як про всеукраїнські конференції, стажування, круглі столи, тренінги, гранти, конкурси, семінари, літні школи тощо, так і про регіональні. Шляхи віднаходження всього масиву 349 інформації про довгострокові та короткотермінові заходи, програми й інші можливості можна розділити на безпосереднє отримання в уповноважених

органах, по-перше, та самостійний пошук у спеціалізованих джерелах, подруге.

Серед джерел поширення інформації слід виділити:

- органи державної влади (на місцевому рівні – органи виконавчої влади), їхні структурні підрозділи, комунальні установи;
- органи місцевого самоврядування, їхні структурні підрозділи, комунальні підрозділи та заклади;
- об'єднання громадян, громадські організації, зокрема, молодіжні та дитячі, їхні ЗМІ [12].

Таким чином, головним і необхідним щодо підтримки професійного мистецтва є нарощування бюджетного фінансування закладам академічного мистецтва (зокрема – коштів на держзамовлення і придбання творів), при одночасному посиленні законодавчої підтримки меценатства, а також податкових пільг. Це зробить господарче становище митців та колективів стабільнішим, а саме мистецьке життя – різноманітнішим.

Отже, серед основних пріоритетних завдань української державної культурної політики на найближчі роки можна назвати, зокрема:

- піднесення матеріального рівня, належний соціальний захист тих, хто працює в галузі культури,
- поліпшення умов творчої праці та соціальної захищеності професійних митців (особливо молоді),
- налагодження постійного дієвого партнерства держави з недержавними некомерційними організаціями у сфері культури (передусім – творчими спілками), приділяючи окрему увагу підтримці творчої молоді
- налагодження схеми зв'язку з молодими талантами (поширення відомостей щодо майбутніх акцій, програм та заходів) [7].

Підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що якісне й вчасне виконання основних завдань і заходів, окреслених діючими в Україні нормативноправовими актами, забезпечить:

- оновлення змісту та створення особистісно-орієнтованої системи роботи з обдарованими дітьми та молоддю;
- створення міської науково-педагогічної інформаційної системи;
- запровадження сучасних педагогічних технологій навчання і виховання обдарованої молоді;
- підвищення рівня професійної компетенції педагогів, що працюють з обдарованою молоддю;
- збагачення освіти міста інноваційними технологіями навчання та розширення зв'язків з міжнародними освітянськими організаціями;
- забезпечення соціально-правових гарантій обдарованій молоді, створення системи її морального і матеріального заохочення діяльності.

Список використаних джерел:

1. Обдарована молодь України: оцінка сучасного стану та поширення перспективного досвіду роботи із обдарованою молоддю в регіонах України / Терепищій С.О., Антонова О.С., Науменко Р.А. та ін.// Київ: ВМГО «Союз обдарованої молоді». - 2008. – 156 с.
2. Тарасенко Т.М. Державна політика щодо створення умов для розвитку обдарованої молоді в Україні [Електронний ресурс] // Електронне наукове фахове видання «Державне управління». – 2010. – №1. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2009-1/doc_pdf/Tarasenko_TM.pdf.
3. Про державну підтримку культури і мистецтва в Україні: Указ Президента України від 20 жовтня 1998 р. № 1152/98/ Офіційний вісник України. – 1998. – № 42. – С.14.
4. Про додаткові заходи щодо державної підтримки обдарованої молоді: Указ Президента України від 24.04.2000 № 612/ Офіційний вісник України. – 2000.– № 17. – С. 44. 351
5. Про гранти Президента України для обдарованої молоді: Указ Президента України від 2 серпня 2000 року № 945/ Офіційний вісник України. – 2000. – № 31. – С. 26.

6. Про Премію Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. N 951/ Офіційний вісник України. – 2000. – № 24. – С. 149.

7. Лелик М.Б. Державна підтримка і можливості самореалізації творчої молоді в Україні (оглядова довідка за матеріалами преси) [Електронний ресурс]/ М.Б. Лелик// Міністерство культури та туризму. – 2008. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/103249;jsessionid=4E2ACD2A743781B5B88F07105F57B793>.

8. Концепція Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016-2020 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1018-2015-p>.

9. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2009-2015 роки: Постанова кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 року № 41/ Офіційний вісник України. – 2009. – № 7. – С. 50.

10. Обдарована молодь в Україні: шанси та перспективи [Електронний ресурс]/ Портал Центр Медіареформ. – 2004. – Режим доступу: <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=228>

11. Терепищій С. Чи потрібні Україні талановиті люди? [Електронний ресурс] / Сергій Терепищій// Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – №40. – Режим доступу: http://dt.ua/SOCIETY/chi_potribni_ukrayini_talanoviti_lyudi_111855.html.

12. Можливості для молоді [Електронний ресурс] / А. Коновалов, М., Шишкова, Д. Таран // Видання Харківського міського центру дозвілля молоді. – 2007. – с. 78. – Режим доступу: http://ciacy.org.ua/uploads/opportunities_for_youth.pdf.